

Liefde achter tralies

Geruime tijd al wijst de overheid op het belang van partnerrelaties voor gedetineerden. Een goede relatie vergroot de kans op herstel na de gevangenisstraf. Niet onbelangrijk als je weet dat de meeste gedetineerden vroeg of laat vrijkomen. Toch krijgen de partnerrelaties van gedetineerden nog steeds bitter weinig aandacht.

Mark geraakte verslaafd aan drank en drugs en kwam daardoor verschillende keren in de gevangenis terecht, telkens voor een korte periode. "Toen ik voor het eerst achter de tralies belandde, was ik nog samen met mijn toenmalige vrouw met wie ik drie dochters heb. Ze kwam me regelmatig bezoeken. Na verloop van tijd kreeg ik te horen dat ze met andere mannen op café zat. Ik werd jaloeers en heb haar de bons gegeven. Tien jaar na mijn scheiding denk ik vaak aan een nieuwe relatie, want alleen is maar alleen. Maar aan welke vrouw kan je uitleggen dat je elf keer in de gevangenis hebt gezeten? Ik kan moeilijk zeggen dat de gevangenis van mij een beter mens heeft gemaakt."

Geweten en vergeten

De Vlaamse overheid bestelde in maart 2001 een grootschalige studie over de behoeften van gedetineerden naar maatschappelijke hulp- en dienstverlening. Op die manier wilde ze tegemoetkomen aan haar bevoegdheid inzake hulpverlening aan gedetineerden met het oog op hun sociale reïntegratie. De cijfers over partnerrelaties spraken boekdelen. Slechts één op twee gedetineerden was gehuwd. Zes op tien hadden een partner. Een bijzonder

lage score vergeleken met die van de totale bevolking. Bovendien bleek het aantal gedetineerden met partner omgekeerd evenredig aan de detentieduur. Van hen die langer dan vijf jaar in de gevangenis zaten, hadden ongeveer vier op de tien nog een partner.

Een rondvraag leert dat de situatie anno 2007 weinig is veranderd. De conclusies van het Vlaamse onderzoek met betrekking tot partnerrelaties zijn ook vandaag nog actueel: "Naastbestaanden zijn het

welzijnswerk (JWW) bij het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, het ondersteunings- en expertisecentrum voor het Algemeen welzijnswerk: "De Vlaamse overheid investeerde de afgelopen jaren meer in de begeleiding van gedetineerden. Dat was dringend nodig. Tijdens die begeleiding wordt er door het JWW een oplossing gezocht voor de kwalijke gevolgen die gedetineerden en hun partners ondervinden van de detentie. Een hulpaanbod, gericht op het behouden of herstellen van

Gevangenen hebben nood aan relaties

belangrijkst voor de gedetineerden. Ze zijn een steun en toeverlaat tijdens de detentie en ze bieden de hoop op een betere toekomst. Er lopen nog steeds heel wat relaties stuk tijdens de detentie. Daarom moeten gevangenisinstellingen veel aandacht besteden aan een goede organisatie van het bezoek. Speciale aandacht moet gaan naar de partners en kinderen van gedetineerden."

Too little, too late

Tot zover de theorie. Nu de praktijk. Tina Demeersman, stafmedewerkster justitieel

de partnerrelatie, is echter nagenoeg onbestaande. Ook samenwerkingsafspraken met diensten die buiten de gevangenis gedetineerden begeleiden, zijn beperkt. Het is moeilijk om druk bevestigde diensten te motiveren hun aanbod in de gevangenis uit te bouwen als er geen financiële middelen voor zijn."

Nochtans hebben we er alle belang bij om gedetineerden met relaties te koesteren, beseft Paul Dauwe, directeur van de hulpgevangenis van Leuven. "De maatschappij heeft het volste recht iemand op te sluiten als die iets heeft misdaan, maar ze draagt tegelijkertijd de volle verantwoordelijkheid voor de gedetineerde. Het al of niet hebben van een relatie heeft een belangrijke invloed op recidive. De inspanningen voor het behoud van relaties zijn niet meteen structureel, hoewel het één van de kerntaken zou moeten zijn. Ik ben er van overtuigd dat we de volle honderd procent moeten inzetten op gedetineerden die nog een partner hebben."

Maar is er überhaupt wel plaats voor rela-

Gedetineerdenpopulatie versus de Belgische bevolking

	Gedetineerden		Bevolking	
	% Populatie	% 25 tot 49-jarigen	% Populatie	% 25 tot 49-jarigen
ongehuwd	65,9	63,6	26,6	22,5
gehuwd	19,3	22,9	58,1	67,9
gescheiden	13,5	12,5	6,5	8,7
weduwnaar/weduwe	1,3	1,0	8,8	0,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron: De gemeenschap achter de tralies. Onderzoek naar de behoeften van gedetineerden aan maatschappelijke hulp- en dienstverlening, maart 2001.

ties in de gevangenis?

In totaal namen 379 gedetineerden deel aan een enquête waarin onder meer werd gevraagd hoe vaak ze bezoek kregen en wie hen bezocht.

Kolom 1: 145 gedetineerden krijgen bezoek van hun partner.

Kolom 2: Ongeveer 1 op 5 (21,6%) van het totale aantal bezoeken is een bezoek van de partner.

Kolom 3: Ongeveer de helft van de gedetineerden (49,1%) die bezoek ontvangen, krijgt bezoek van de partner.

Naar verhouding is de partner de meest frequente bezoeker: 84% van de partners komt op bezoek.

hun partner worden georganiseerd. Of dat de mogelijkheid wordt geboden om af en toe bij elkaar te slapen."

Wereld van verschil

In 2005 werd de wet-Dupont goedgekeurd die het Belgische gevangeniswezen moet humaniseren. Die wet voorziet een statuut voor gevangenen en biedt hen rechtszekerheid. Sinds 15 januari van dit jaar is de wet-Dupont in voege getreden. Met de uitvoeringsbesluiten loopt het echter stroef. De gevolgen op het terrein zijn duidelijk voelbaar. *Leonard Martens*, moreel consultant in de gevangnissen van Brugge, Ruiselede en Merksplas: "Veel van wat in de gevangenis gebeurt, is nog steeds

Schat, ik ben terug thuis

"De gevangenis fabriceert onvermijdelijk directe en indirecte delinquenten," schreef de Franse filosoof Michel Foucault in 1975 in zijn boek *De geboorte van de gevangenis: discipline, toezicht en straf*. "Directe delinquenten doordat ze gedetineerden opsluit in een tegennatuurlijke, nutteloze en gevaarlijke omgeving. Indirecte delinquenten door het gezin van de gedetineerde in de ellende te storten." Ook na de vrijlating dragen gedetineerden en hun partner de gevolgen van de vrijheidsberoving als een zware last op hun schouders. "Gedetineerden hebben zelden of nooit een relatie bij hun vrijlating," aldus *Kathleen Delepierre*, coördinator van Pit-

Wie zijn de bezoekers?

	N (N=294)	% van de antwoorden	% van de gedetineerden
partner	145	21,6	49,1
kinderen	92	13,7	31,3
ouders	143	21,4	48,7
familie	162	24,1	55,0
vrienden	96	14,3	32,7
vrijwilliger	22	3,2	7,3
andere	11	1,7	3,8
Totaal	671	100,0	

Ontbrekend (N=24); Krijgt nooit bezoek (N=61)

Bron: *De gemeenschap achter de tralies. Onderzoek naar de behoeften van gedetineerden aan maatschappelijke hulp- en dienstverlening, maart 2001.*

Monique is tien jaar samen met haar partner, die levenslang kreeg. Ze hebben elkaar leren kennen tijdens de gevangenschap en zijn ondertussen gehuwd. Monique bezoekt haar man ongeveer vijf keer per week. "Het ligt niet voor de hand om een relatie te hebben met iemand die een lange gevangenisstraf uitzit. Niet omdat ik twijfel aan mijn keuze. Wel omdat het onze relatie zwaar op de proef stelt. Je staat tegenover elkaar. En de confrontatie met jezelf is groot en intens. Gelukkig heb ik een man die niet jaloers is. Dat is een enorme zegen in onze situatie."

Volgens Monique heeft het gevangeniswezen geen aandacht voor partnerrelaties: "Zowel de wachtruimte als de gewone bezoekeruimte zijn ouderwets, somber en grauw. Er is weinig plaats voor privacy. Uitsluitend het ongestoorde bezoek laat je toe te proeven van wat het betekent even alleen te zijn. Het zou goed zijn als dat aspect wat meer aandacht zou krijgen. Bovendien vind ik het belangrijk dat er meer activiteiten voor gedetineerden en

"Gedetineerden hebben zelden of nooit een relatie bij hun vrijlating."

afhankelijk van willekeur. In de gevangenis van Brugge bijvoorbeeld is de ruimte voor ongestoord bezoek een ordinaire cel met een bed, terwijl ze in Gent meerdere ruimtes hebben met een salon." Tot dezelfde bevinding komt ook de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen, een onafhankelijk orgaan dat waakt over de goede behandeling van gedetineerden en de naleving van de voorschriften. "De levensvoorwaarden in de gevangenis verschillen sterk al naargelang de inrichtingen," staat er in zijn laatste rapport. "Wat kan in één inrichting is soms zonder aanwijsbare reden niet mogelijk in een andere."

Stop, een opvangtehuis voor ex-gedetineerden. "Als er al sprake is van een relatie vóór de detentie, dan is daar meestal geen sprake meer van ná de opsluiting. Wanneer gedetineerden vrijkomen, staan ze opnieuw voor een grote aanpassing, ook op relationeel vlak. De meesten slagen er niet in een nieuwe relatie op te bouwen. Vaak zijn ze gedesillusioneerd en durven of willen ze het engagement niet aan te gaan. Terwijl een duwtje in de rug meestal essentieel is om hen op het juiste pad te houden."

Mark en Monique zijn pseudoniemen.

Aantal gedetineerden met partner volgens detentieduur

Detentieduur	Partner (N=294)	Geen Partner	Totaal (N=345)
minder dan 1 maand	65,6	34,4	100,0
1 maand tot 1 jaar	66,9	33,1	100,0
1 jaar tot 3 jaar	53,8	46,2	100,0
3 jaar tot 5 jaar	58,6	41,4	100,0
meer dan 5 jaar	39,0	61,0	100,0
Totaal	58,8	41,2	100,0

Bron: *De gemeenschap achter de tralies. Onderzoek naar de behoeften van gedetineerden aan maatschappelijke hulp- en dienstverlening, maart 2001.*

tekst | Jenoff Van Hulle

www.wvg.vlaanderen.be/welzijnjustitie